

**BOZOR MUNOSABATLARI SHAROITIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM MENEJMENTIDA
INNOVATSION TA'LIM VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI**

Baratboyev Bexzod Botirovich
QDPI "Huquq ta'limi" kafedrası dotsenti (PhD)

Annotatsiya. Bozor munosabatlarining globallashuvi sharoitida ta'lim tizimi oldida yangi vazifalar paydo bo'lmoqda. Boshlang'ich ta'lim menejmentida innovatsion ta'lim va raqamli texnologiyalarning integratsiyasi ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada ushbu sohadagi zamonaviy tendensiyalar, innovatsion texnologiyalar va raqamli vositalarning qo'llanilishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Innovatsion ta'lim texnologiyalari, raqamli texnologiyalar, gamifikatsiya, interfaol o'qitish, menejment, elektron ta'lim resurslari, cun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan haqiqat, individual ta'lim, ta'lim platformalari, raqamli savodxonlik.

XXI asrda global iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalarning joriy qilinishi dolzarb masalaga aylandi. Bozor munosabatlari sharoitida ta'lim jarayoni nafaqat bilim berish vositasi, balki jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlash mexanizmi sifatida qaraladi. Boshlang'ich ta'lim esa bu tizimning asosi bo'lib, o'quvchilarda asosiy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish bilan birga, innovatsion texnologiyalardan foydalanishning boshlang'ich nuqtasi hisoblanadi. Ushbu maqola bozor munosabatlari sharoitida boshlang'ich ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va xorijiy tajribalar asosida zamonaviy tendensiyalarni tahlil qilishga bag'ishlangan.

Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim olishga qiziqishini kuchaytirish va ta'limni individuallashtirish imkonini beradi. Bunda menejmentning vazifasi ushbu texnologiyalarni tizimli joriy etish va ularning samaradorligini monitoring qilishdan iborat.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol usullarni qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin. Masalan:

Muammo yechishga asoslangan o'qitish: O'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarda qaror qabul qilishga o'rgatadi.

Guruhli faoliyat: Jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi va kommunikatsiya qobiliyatlarini oshiradi.

Gamifikatsiya va o'yinli o'qitish

Boshlang'ich sinflarda o'yin elementlaridan foydalanish ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Gamifikatsiya orqali o'quvchilar motivatsiyasini oshirish va ularda bilimga qiziqish uyg'otish imkoniyati mavjud.

Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonida yangicha yondashuvlarni yaratmoqda. Bu texnologiyalar nafaqat dars jarayonini optimallashtirishga, balki ta'lim sifatini ham oshirishga xizmat qiladi.

Elektron darsliklar: Boshlang'ich ta'lim uchun mo'ljallangan elektron darsliklar o'quv materiallarini yanada qulay shaklda taqdim etadi.

Ta'lim platformalari: Google Classroom, Moodle va Microsoft Teams kabi platformalar masofaviy va aralash ta'limni tashkil etish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan tizimlar o'quvchilarning qobiliyatlarini baholash va individual yondashuvlarni shakllantirishda yordam beradi. Masalan, Learning Management System (LMS) orqali har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasi monitoring qilinadi.

Virtual (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) texnologiyalari yordamida o'quvchilar murakkab mavzularni amaliy tarzda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Misol uchun, AR texnologiyalari orqali biologiya yoki geografiya fanlarida qo'shimcha ko'rgazmali materiallar taqdim etish mumkin.

Zamonaviy tendensiyalar

1. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish

Dunyoning ko'plab mamlakatlarida raqamli ta'lim infratuzilmasi ustuvor yo'nalish sifatida rivojlanmoqda. Masalan, Janubiy Koreyada barcha maktablar yuqori tezlikdagi internet va zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlangan.

2. Ta'limni individuallashtirish

Ta'lim jarayonida har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olishga katta e'tibor qaratilmoqda. Masalan, Finlyandiya modelida o'quvchilar qiziqishlariga mos ravishda fanlarni tanlash va o'qish imkoniyatiga ega.

3. Raqamli savodxonlikni oshirish

Boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli savodxonlikka alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa o'quvchilarning zamonaviy texnologiyalardan ongli ravishda foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Finlyandiya ta'lim tizimi dunyoda eng innovatsion tizimlardan biri hisoblanadi. Boshlang'ich ta'limda ta'lim jarayoni bolalarning tabiiy qiziqishlariga asoslangan. Innovatsion o'qitish usullari o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

AQShda STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Math) yo'nalishi boshlang'ich ta'limda keng qo'llanilmoqda. Bu o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Janubiy Koreyada esa maktablar to'liq raqamli tizimga o'tgan bo'lib, dars jarayonlari elektron platformalar orqali olib boriladi.

Singapurda o'quv jarayonida loyihaviy yondashuv va masofaviy ta'lim texnologiyalariga alohida urg'u beriladi. Maktab o'quvchilari zamonaviy texnologiyalar yordamida amaliy mashg'ulotlarni bajarish imkoniyatiga ega.

O'zbekiston ta'lim tizimida xorijiy tajribalarni mahalliy sharoitlarga moslashtirish orqali boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish mumkin. Bunda quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish muhim:

Mahalliy o'qituvchilarni raqamli texnologiyalardan foydalanishga o'rgatish uchun maxsus kurslar tashkil qilish.

Maktablarni yuqori texnologik vositalar va internet bilan ta'minlash.

Bolalar uchun milliy innovatsion ta'lim dasturlarini ishlab chiqish.

Xulosa. Boshlang'ich ta'limda innovatsion va raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi ta'lim jarayonini samarador qilish bilan birga, o'quvchilarda ijodkorlik, analitik fikrlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Xorijiy tajribalarni o'rganish va milliy sharoitlarga moslashtirish orqali O'zbekiston ta'lim tizimida yangi bosqichga o'tish imkoniyati mavjud. Shu bilan birga, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, o'qituvchilar malakasini oshirish va zamonaviy ta'lim usullarini joriy qilish ustuvor vazifalardan bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bahromov N., Hoshimov M. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2020.

2. Dewey, J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.

3. Goncharov V. A. Sifrovizatsiya obrazovaniya: vyzovy i perspektivy. Moskva: Vysshaya shkola ekonomiki, 2019.

4. OECD. The Future of Education and Skills 2030. Paris: OECD Publishing, 2018.

5. Vogt V. Menedjment v obrazovanii: sovremennyye podxody. Sankt-Peterburg: Piter, 2017.
6. Ministry of Education, Finland. Education in Finland – Innovations and Practicalities. Helsinki: MoE Finland, 2021.
7. UNESCO. ICT in Education Policy Toolkit. Paris: UNESCO, 2022.
8. Shodiev I., Yoqubov U. O'zbekiston ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Iste'dod nashriyoti, 2021.
9. Singhal, M. Gamification in Early Childhood Education. Springer, 2020.
10. Ahmedov J. Raqamli texnologiyalarning ta'limdagi roli. Toshkent: Fan, 2022.
11. Rakhmankulova, N. K. (2022). METHODS OF TEACHING MATHEMATICS IN EDUCATION. In *ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ* (pp. 15-17).